

filius, utriusque erat sexus. Dicuntur etiam *Androgyni*, id est, simul viri et mulieres.

Si fides adhibeatur viris in historiâ naturali valdè peritis, nulli unquam exstiterè hermaphroditum propriè dicti, qui organa utriusque sexus ità habuerint ut generare potuerint sicut viri et concipere tanquàm mulieres. Ordinariè nihil aliud sunt quàm monstra quæ nec generare, nec concipere, nec matrimonium consummare possunt. Manifestum est in isto casu eos matrimonium validè contrahere non posse; ac proindè parochum qui incapacitatem eorum certò novit, tali matrimonio obsistere teneri.

Si verò alteruter sexus sic in eis prævaleat, ut matrimonium consummare possint, eâ tantùm conditione ad nuptias admitti debent, quòd sexu prævalente duntaxat usuri sint, idque promittant.

Notandum est eos neque ordinationis neque professionis religiosæ esse capaces, quamdiù sexus eorum est dubius. Ità expressè *Sanchez* et multi apud ipsum, *l. 7, disp. 106, n° 10.*

QUESTIO SECUNDA.

De debito conjugali.

Hanc secundam quæstionem in tria dividemus capita; 1um erit de petitione et redditione debiti; 2um de usu conjugii, et 3um de agendi ratione confessarii erga conjugatos.

CAPUT PRIMUM.

DE PETITIONE ET REDDITIONE DEBITI.

Certum est conjuges strictissimè obligari fidem conjugalem sibi mutuò servare: eam quippè sibi solemniter promittunt coram sacerdote eos in nomine Dei, cujus est minister, interrogante, eisque benedicente. Aliundè, ex ipsâ matrimonii institutione, vir et mulier sunt duo in carne unâ; unus ergo cum aliâ carne commisceri non potest, quin gravem injuriam comparti suæ inferat. Undè quilibet actus venereus cum alienâ personâ, vel circa alienam personam exercitus, ut copula, tactus, oscula, vel hujusmodi actuum desideria, aut voluntaria in illis complacentia, duplicem habet malitiam in confessione declarandam; unam contra castitatem, alteram verò contra justitiam. Idem dicendum est de mollitiè, quæ suo modo fidei promissæ adversatur, ut potè abusus corporis cujus altera pars dominium, in ordine ad actus venereos, acquisivit.

His notatis, dividemus præsens caput in tres articulos: in 1° dicemus de actu conjugali in se spectato; in 2° de petitione debiti, et in 3° de redditione debiti.

ARTICULUS PRIMUS.

De actu conjugali in se spectato.

Probavimus in tractatu *de Matrimonio, t. 4,*

p. 125, *quint. edit.*, adversus plures hæreticos, matrimonium in se spectatum esse bonum et honestum: constat igitur actum conjugalem per se nihil habere mali, et fieri posse meritorium, si nempè ex motivo supernaturali exerceatur, v. g., solo intuitu servandi justitiam comparti sub attestatione Dei promissam, vel religionis causâ, ad obtinendos liberos qui Deo fideliter serviant, vel ad repræsentandam unionem Christi cum Ecclesiâ.

Si qua igitur supersit difficultas, versatur circa copulam ex solâ voluptate, vel solummodo ad vitandam incontinentiam exercitam.

§ I. — De copulâ ob solam voluptatem exercitâ.

Actum conjugalem ob solam voluptatem exercere est peccatum, sed tantum veniale: Quod sit peccatum, probatur 1° auctoritate Innocenti XI, qui sequentem damnavit propositionem anno 1679: *Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpâ ac defectu veniali*; 2° ratione: voluptas enim actui conjugii annexa est tanquam medium ad finem ejus, scilicet ad procreationem prolis deducens: ergo illicita est si fine suo careat; à fortiori illicitus est actus, si, fine suo frustratus, voluptati subjiatur; ergo, etc. Quod autem peccatum istud sit duntaxat veniale, sic ostenditur: delectatio in actu bono non est mala in se, sed tantum defectu relationis ad finem legitimum; talis est delectatio in manducatione: defectus autem relationis debitæ in aliquo casu

particulari, v. g., manducare propter solam delectationem, est solum culpa venialis, juxta omnes; ergo, etc. Ità, post S. Augustinum, S. Ambrosium, S. Thomam, S. Bonaventuram, communissimè theologi, contra alios, qui dicunt peccatum esse mortale, et contra plures qui apud Sanchez, l. 9, disp. 11, n° 1, volunt nullum esse peccatum.

§ II. — De actu conjugali ad vitandam incontinentiam exercito.

Petitur an debitum conjugale ex solo motivo vitandæ incontinentiæ postulare, sit peccatum, et quale peccatum. Multum circa hanc questionem scinduntur theologi: duæ præcipuè celebrantur eorum opiniones, quæ sat clarè exponuntur apud Sanchez, lib. 9, disp. 9, et apud P. Antoine, editione novâ, q. 5, de obligatione conjugum, t. 4, p. 296.

1° Multi dicunt nullum esse peccatum, suamque opinionem sic probant: 1° Ex I ad Corinth., 7, 2.: *Propter fornicationem unusquisque uxorem suam habeat, et unaquæque suum virum habeat.* Versu 5 addit Apostolus: *Nolite fraudare invicem, nisi fortè ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi, et iterum revertimini in idipsum, ne tentet vos satanas, propter incontinentiam vestram; hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium; volo enim omnes vos esse sicut me ipsum.* Solam incontinentiam hic allegat B. Paulus ad permitendum actum conjugalem: atqui dici non potest Apostolum concedere facultatem exer-

cendi actum peccaminosum ; ergo, etc. 2° auctoritate catechismi concilii Trid., qui 2° parte, cap. 14, § III, declarat tertiam causam ineundi matrimonium esse, post lapsum primi parentis, *ut qui sibi imbecillitatis suæ conscius est, nec carnis pugnam vult ferre, matrimonii remedio ad vitanda libidinis peccata utatur, de quo ita Apostolus scribit : Propter fornicationem, etc.* 3° Quotidiè Ecclesia benedicit matrimoniis senum qui certè prolem habere nequeunt ; non arbitrat tamen eos matrimonio usuros non esse, nec ullo modo ab actu conjugali avertit ; ergo credit eos ad concupiscentiæ sedationem coire posse. 4° Actus in se honestus ad finem honestum relatus, malus esse non potest. Porrò actus conjugii in se honestus est : sedare autem concupiscentiam, vitando incontinentiam, finis honestus est ; ergo, etc. Ità *S. Antoninus, Paludanus, Soto, Sylvester, S. Ligorius, l. 6, n° 882, et multi alii, tum apud ipsum, tum apud Sanchez, l. 9, disp 9, n° 3.*

2° Alii verò multi tenent actum conjugalem ad vitandam incontinentiam exercere, peccatum esse veniale ; nam, inquiunt : 1° actus ad legitimum finem non relatus, est peccaminosus ; atqui finis actûs conjugalis est procreatio prolis ; ergo si actus ille ad alium finem, v. g., ad vitandam incontinentiam exerceatur, fit malus ; 2° motibus libidinis obsequi, sine causâ sufficienter excusante, peccatum est saltem veniale : sed qui matrimonio utitur præcisè ad vitandam incontinentiam, motibus libidinis obsequitur, ut patet, nec habet causam sufficienter eum

excusantem ; nam aliæ ipsi suppetunt viæ stimulos carnis sedandi, scilicet elevatio mentis ad Deum, orationes, jejunia, aliaque mortificationis christianæ opera ; 3° incontinentia esset quidem peccatum grave, sed non ideò licitum est libidini sub alio respectu indulgere. Res comparatione melius intelligetur : monachus cui prohibitum est manducare extra monasterium sine licentiâ superioris, parumper servit gulæ in monasterio, ne, tentationi foras cedendo, contra regulam et obedientiam superiori debitam peccet ; nonne venialiter peccat ? ergo similiter et qui actum conjugii ad vitandam incontinentiam exercet, libidini obsequitur in re levi, ne, ab illâ victus, in gravia dejiciatur peccata. Ità *S. Augustinus, S. Gregorius Magnus, S. Fulgentius, S. Thomas, S. Bonaventura, Sylvius, Natalis Alexander, Collet, Billuart, Denis, etc.*

Ad rationes alterius sententiæ respondetur : 1° B. Paulum proprium finem conjugii, videlicet procreationem prolis, non excludere, sed, è contra, eam supponere, et sensum ipsius verborum esse, vitandam fore incontinentiam per usum matrimonii in ordine ad prolem ; 2° eundem esse sensum catechismi concilii Tridentini ;

3° Ecclesiam senes ab ineundo matrimonio non avertere, quia majora inde fortè orientur mala, nempè fornicationes, aliæve incontinentiæ.

Undè matrimonium nihilominus in remedium concupiscentiæ fuit institutum, sed secundariò,

et non nisi per copulam intuitu prolis vel debiti reddendi habitam: idcirco debitum petere non licet ab uxore sterili, seni aut gravidâ, et ipsa nunquam petere posset.

Verumtamen patroni hujus sententiæ dicunt peccatum in utroque casu esse duntaxat veniale; nam actus conjugalis in se bonus est, et solummodo defectu relationis ad finem legitimum fit peccaminosus: atqui defectus iste non est materia peccati mortalis. Itaque nihil dicunt sponsis matrimonio rectè utentibus sine intuitu prolis, modo finem hunc non excludant, ne illos à peccato veniali retrahere volentes, ad graviora impellant.

Hæc igitur controversia parvi est momenti, quoad praxim, in eis quæ spectant confessarios, sed nata est timoratos homines à conjugio remove: etenim facile concipitur Apostolum de conjugatis dixisse: *Tribulationem tamen carnis habebunt hujusmodi (I ad Corint., 7, 28)*, et versu 8 ejusdem capituli, *Dico autem non nuptis et viduis, bonum est illis si sic permanent, sicut et ego.*

Ut probabilius insuper docent theologi actum conjugalem exercere, partim intuitu prolis, partim ob delectationem ei annexam, esse adhuc culpam venialem, quia reipsâ servitur libidini. Ità *Sylvius, t. 4, p. 663, Billuart, Dens, etc.* Quinimò contendit *Sylvius* admittere delectationem in actu ad prolis generationem relato, eique consentire, esse peccatum veniale; quia talis delectatio, cum à naturâ corruptâ oriatur, turpis est et rationem obscurat. Verum

Dominicus Soto, Sanchez et alii valdè probabiliter docent ibi nullum adesse peccatum, quia natura delectationem actui adjunxit propter conservationem speciei, sicut sumptioni cibi et potûs ad conservationem individui, ne scilicet illi actus summè necessarij negligenterentur.

Quæritur an liceat uti matrimonio sanitatis causâ.

R. Certum est non licere matrimonium inire, vel illo contracto uti præcisè ob sanitatem conservandam vel recuperandam; talis quippè finis matrimonio est extraneus: actus igitur conjugii careret fine debito et culpa esset venialis: sic *S. Thomas, Suppl., q. 93, art. 5, ad 4um*, et generatim theologi. At matrimonium contrahere vel illo uti intuitu prolis, secundariò exonerationem naturæ ac sanitatis conservationem sibi proponere, quasi per accidens, nullum est peccatum: tunc enim nihil est inordinatum.

ARTICULUS SECUNDUS.

De petitione debiti.

Conjuges per se non tenentur debitum conjugale petere; nam unusquisque de jure succedere potest. Aliquando tamen tenentur per accidens, videlicet, 1° si, ad præcavendum grave religionis aut reipublicæ damnum, prolis susceptio necessaria sit: hoc patet; 2° si unus conjux, et præsertim uxor, quibusdam signis ostendat se cupere remedium, quod præ vere-

cundiâ petere non audet, alter eum prævenire debet, et potius est redditio implicite petenti quàm petitio debiti.

Plurimi autem sunt casus in quibus debitum petere non licet, modò sub mortali, modò sub veniali: hinc duplex paragrahus.

§ I. — De iis qui mortaliter peccant debitum exigendo.

Conjux mortaliter peccat, debitum exigendo, in sequentibus casibus:

1° Si castitatem ante vel post matrimonium voverit: vi enim voti ab omni actu venereo ex justitiâ non debito abstinere tenetur, et ita statutum est in Decretal., l. 3, tit. 32, c. 12; sed debitum petenti reddere tenetur; nam vel emisit votum post initum matrimonium, et tunc jus compartis suæ alienare non potuit; vel ante matrimonium, et nubendo graviter quidem peccavit, sed tamen dedit conjugi quod Deo promiserat, et conjux, votum ignorans, jus in rem acquisiit; ergo jure illo uti potest, et alter illud denegare nequit. *Ita omnes theologi.*

Diximus *votum ignorans*, quia si sponsus votum alterius ante matrimonium novisset, censeretur illius observationi assensisse, nec igitur debitum licite petere posset absque dispensatione.

Item, si, durante matrimonio, unus sponzorum ex consensu alterius castitatem voveret, et, à fortiori, si ex mutuo consensu eam simul voverent, neuter petere posset.

Merito judicat *Dens*, t. 7, p. 196, commu-

niter non expedire ut sponsi, præsertim juniores, perpetuam voveant castitatem, quia *decrescit amor conjugalís, remittitur animorum nexus, acriusque pungit carnis stimulus: undè confessarius tale votum nec suadere, nec permittere debet.*

Ideò igitur, post matrimonii consummationem, ordinariè sufficiens existit ratio postulandi dispensationem hujusmodi voti, scilicet, ne sponsi secum habitantes, tentationibus carnis victi, contra obligationem sibi impositam peccent.

Nota quòd votum, ab uno conjugum, altero insciente, emissum, summo Pontifici non sit reservatum; nam, ex principio, *odia sunt restringenda*, solum votum perfectæ castitatis reservatur: porrò in eo casu perfecta non vovetur castitas, cum remaneat obligatio debitum reddendi. Similiter votum ante matrimonium emissum non reservatur; nam, per matrimonium subsequens, ex perfecto fit imperfectum. Certum est igitur episcopum ab hujusmodi voto dispensare posse: secus verò, si votum ab utroque vel ab uno ex consensu alterius emissum fuisset, ut patet.

Votum non nubendi vel sacros ordines suscipiendi, post matrimonium contractum, et votum religionem ingrediendi post matrimonii consummationem emissum, nec redditionem, nec petitionem debiti impediunt, nec igitur in his casibus dispensatione opus est; hæc enim vota non nisi post matrimonii dissolutionem obligant.

Notandum est etiam votum perpetuæ castitatis, ante vel post matrimonium emissum, licet redditionem debiti non impediatur, per mortem conjugis fieri perfectum, et à solo Pontifice Romano relaxari posse, eo fine ut novum ineatur matrimonium.

Qui post votum non nubendi matrimonium contraxit, mortaliter peccavit, et tamen sine dispensatione debitum reddere et petere potest: sed, matrimonio dissoluto, aliud sine dispensatione inire non valeret.

2° Coniux qui naturale habuit commercium carnale completum cum personâ compati suæ consanguineâ in primo vel in secundo gradu, à jure petendi debitum excidit, et mortaliter peccaret si illud exigeret, quia affinitatem erga partem suam contraxit; hæc affinitas vocatur impedimentum matrimonio validè contracto superveniens.

Ab eo episcopus dispensare per se vel per vicarios suos generales, aut facultatem ab eo dispensandi confessariis tribuere potest.

In nostrâ autem diœcesi, ex speciali concessione DD. *de Pidoll*, adhuc perseverante, parochi primarii quemlibet diœcesanum super hoc impedimento dispensare possunt, sed in foro pœnitentiæ tantum, sive absolutionem sacramentalem impertiant, sive non (*Enchiridion*, p. 9).

Cum impedimentum istud matrimonio superveniens per modum pœnæ fuerit institutum, pars innocens eo non ligatur; igitur debitum petere potest, et alter illud reddere tenetur.

Si tamen incestus ex ipsius consensu locum habuisset, multi volunt illam eo ipso jus petendi amisisse, quamvis alii id negent, dicentes hanc pœnam in jure canonico formaliter expressam non esse.

Certum est mulierem vi oppressam, et virum peccantem cum muliere, quam ignorat esse uxoris suæ consanguineam, impedimentum non contrahere; nam vel nulla est culpa, vel saltem incestus non est formalis: atqui tamen scientia requiritur, *Decretal.*, l. 4, tit. 13, cap. 1. Ex eodem capite concluditur ignorantiam prohibitionis Ecclesiæ similiter ab impedimento eximere, quia verè non adest scientia; tutius est tamen, ut notat *Collet*, t. 6, p. 89, dispensationem ab episcopo sollicitare.

3° Qui propriam prolem vel prolem compatis suæ, durante matrimonio, baptizat vel in fontibus baptismatis tenet, impedimentum cognationis spiritualis contrahit, et jus petendi debitum amittit. Ità statutum est in Decreto, *causâ* 30, q. 1, *can. ad limina*, et in *Decretal.*, l. 4, tit. 11, c. 2. Nihilominus reddere tenetur conjugi petenti, qui tamen et ipse à jure excidisset, si consentiendo vel exhortando, in causâ fuisset cur alter prolem baptizasset vel tenuisset.

Si, tamen, ex necessitate vel ex ignorantia invincibili, coniux propriam vel compatis suæ prolem baptizasset, impedimentum non induisset; id sequitur ex capite citato, *lib. 4, Decretal.* Necessitas autem censetur existere respectu patris, si absit sacerdos, inquit *Pontas*, *Collator Andeg.*, *Collet*, etc., quamvis alii non

desint laici; nam odia sunt restringenda, et jus de absentia laicorum clarè non loquitur; alii verò non pauci dicunt patrem in verà necessitate non versari, si alius quicumque, sive clericus, sive laicus, sive etiam mulier sciens baptizare, adsit; hoc enim significare videtur vox *necessitas*, et ità fert Rituale Romanum: *Pater aut mater propriam prolem baptizare non debet, præterquam in articulo mortis alius non reperitur qui baptizet.* Igitur pars tutior eligenda, et dispensatio in eo casu postulanda esset. Parochus primarius hic, sicut superius, in foro pœnitentiæ quemlibet diocesanum dispensare posset.

Qui nescit prolem quam baptizat vel tenet esse suam vel compartis suæ, jus petendi debitum non amittit, quia nullius culpæ est reus: si verò, sciens prolem esse suam vel compartis suæ, prohibitionem Ecclesiæ ignoret, probabilius est adhuc illum pœnam non incurrere. Sic sentire videntur *Dens, t. 7, p. 262, et S. Ligorius, l. 6, n° 152.* Tutius tamen foret dispensationem tunc obtinere.

Non tamen indè sequitur patrem qui, sive ignoranter sive ex necessitate, prolem mulieris sibi non conjunctæ, legitimam aut spuriam, suam vel alterius, baptizat, aut suscipit, impedimentum cum illà non contrahere, ità ut matrimonium inire possit sine dispensatione: ratio est quia cognatio spiritualis, extra matrimonium contracta, per modum pœnæ non constituitur.

4° Qui certò cognoscit matrimonium suum

esse nullum, v. g., propter impedimentum affinitatis ex commercio illicito provenientis, debitum nec petere, nec reddere potest ob quamcumque causam, quia formalem committeret fornicationem; hoc ratione patet, et expressè continetur in Decretal., *l. 5, tit. 39, cap. 44.*

Si autem matrimonium cum dubio contraxerit, aut, illo contracto, dubium de validitate ejus habuerit, vel advertit dubium istud nullis rationibus esse fundatum, et illud velut scrupulum abjicere debet, atque debitum petere potest; vel agnoscit illud rationibus non spernendis esse innixum, et tunc debitum petere nequit, propter periculum fornicationis, quin prius conscientiam sibi efformaverit certam. Illud verò non dubitanti et petenti reddere debet, quia ex duobus malis, quæ simul vitari non possunt, minus est eligendum: atqui minus est malum periculo fornicationis materialis se exponere, quam periculo injustitiæ erga alteram partem. Hæ decisiones in capite juris modò citato reperiuntur.

Supponitur quòd justæ non adsint causæ debitum negandi aut redditionem ejus subterfugendi; nam tunc, cum periculum injustitiæ cessaret, reddi non deberet. Item, si argumenta pro nullitate matrimonii multò validiora forent argumentis pro ejus validitate, debitum reddere non liceret, quia fermè certò committeretur fornicatio. Ità *Dens, t. 7, p. 199.*

Si ambo sponsi de validitate matrimonii dubitarent, neuter debitum petere aut reddere posset: sequitur ex dictis.

§ II. — De iis qui venialiter peccarent debitum exigendo.

1° Nonnulli theologi apud *S. Ligorium* citati, *l. 6, n° 915*, dicunt, post *S. Thomam*, accedere ad uxorem tempore menstrui, id est fluxûs sanguinis in mulieribus ad concipiendum aptis per singulos menses communiter accidentis, esse peccatum mortale, propter nocumentum prolis et prohibitionem divinam in *Levitico, 20, 18. contentam*: alii verò communissimè docent peccatum esse quidem, propter indecentiam, sed duntaxat veniale; quia coitus hoc tempore exercitus vel minimè vel solummodò leviter nocet proli, et prohibitio in *Levitico* expressa, utpotè cæremonialis, accedente lege novâ, fuit abrogata. Ità *S. Antoninus, Navarrus, Concina, Pontius, Bonacina, Paludanus, Cajetanus, Sylvius, Billuart, Dens, etc.* Si rationabilis adsit causa petitionem cohonestans, v. g., gravis tentatio et incontinentia in se devitanda, nullum erit peccatum. Sic *Navarrus, Paludanus, Sanchez, Salmanticenses, S. Ligorius.*

Hinc si fluxus, qui ordinariè ultra duos aut tres dies non extenditur, esset nimis diuturnus et quasi perpetuus, ut aliquoties contingit, vir sine peccato debitum petere posset, quia gravius sibi foret semper abstinere. Mulier debitum reddens tempore fluxûs ordinarii non peccat, juxta omnes: imò reddere tenetur, si vir benignæ monitioni acquiescere nolit, nisi grave pateretur damnum, quale in magnis fluxibus accidere solet.

Quod autem de tempore menstrui dicitur, pari ratione de tempore puerperii, seu fluxûs partum sequentis, dicendum est. Vide *S. Ligorium, l. 6, n° 926.*

2° Petere debitum conjugale tempore prægnationis non est peccatum mortale, secluso abortûs periculo: est communissima theologorum opinio: sequitur ex dictis ubi de petitione debiti ad vitandam incontinentiam. Cum fœtus humanus ità secundinis involvatur in matrice, ut semen viri illum tangere nequeat, periculum abortûs non facilè præsumendum est, nec conjuges importunis interrogationibus circa hoc punctum vexandi sunt.

Sanchez, l. 9, disp. 22, n° 6, et multi theologi apud ipsum, docent ne quidem venialem esse culpam in petitione debiti tempore graviditatis, quia alioquin ab usu conjugii ferè semper abstinendum foret, et ille status, in remedium concupiscentiæ institutus, libidinem potius inflammaret quàm sedaret, ac laqueus esset. *S. Ligorius* tamen, *l. 6, n° 924*, cum multis, hanc licentiam limitat ad solum casum in quo periculum incontinentiæ existit.

Alii verò non pauci arbitrantur etiam in eo casu petitionem debiti culpa veniali non carere; nam, inquiunt, actus conjugii, licet ad vitandam incontinentiam exercitus, legitimo fine suo est destitutus: ità doctores suprâ citati, *p. 151.*

Nos autem hanc litem terminare non aggredimur. Periculosam conjugatorum vicem miserentes, dicemus tantùm eos in suâ bonâ fide

relinquendos esse, nec à tali usu arcendos, ne in graviora incidant.

3° S. Carolus monet conjuges ut in festis solemnibus, in diebus dominicis, in diebus jejuniorum, et in diebus quibus sacram Eucharistiam susceperunt vel suscepturi sunt, ab usu matrimonii, mutuo consensu, abstineant: sic etiam statuerunt plurima ritualia, et, inter alia, rituale Cenomanense, p. 140. Plures, apud Sanchez et S. Ligorium, censent petitionem debiti diebus supra dictis, et præsertim quibus suscipienda est sacra Eucharistia, à culpâ veniali immunem non esse, nisi rationabilis causa, ut gravis tentatio, excuset; quia delectatio carnalis mentem multum distrahit, eamque reddit minus aptam spiritualibus, quibus vacandum est in his diebus. Notat tamen Benedictus XIV, in Synodo diœcesanâ, l. 5, cap. 1, n° 8, id nunc meri esse consilii, licet olim ab Ecclesiâ sub gravi præscriptum fuerit.

Omnes fatentur, cum S. Francisco Salesio (*Introduction à la Vie dévote, 2e partie, chap. 20*), conjugem qui die, quâ divinam Eucharistiam suscepit vel suscepturus est, debitum petenti reddit, non peccare; imò illud reddere teneri, si alter precibus acquiescere nolit.

Hâc occasione, quærunt theologi an qui pollutionem intra somnum expertus est, sacram Eucharistiam suscipere possit. Respondere solent, cum sancto Gregorio Magno, in epistolâ ad sanctum Augustinum, Angliæ apostolum, relatâ in Decreto, *part. 1^a, dist. 6, c. 1*, distin-

guendo: vel illa pollutio provenit ex superfluitate naturæ aut ex infirmitate, et minimè est culpabilis; vel ex quodam excessu in usu alimentorum, et est peccatum veniale; vel ex præcedenti cogitatione, et mortalis esse potest in causâ: in primo casu, hæc illusio non est timenda; in secundo, à susceptione sacramenti et celebratione mysterii non impedit, si quædam ratio excusans id suadeat, v. g., circumstantia diei festi aut dominicæ; in tertio autem casu, *propter talem pollutionem à sacro mysterio eâ die abstinere oportet*, inquit S. Gregorius. Attamen, si pollutio non fuerit mortalis in causâ, vel si sacerdos, verè pœnitens, ab eâ absolutus fuerit, et aliqua ratio id suadeat, celebrare poterit.

Conjux qui in usu matrimonii exoptat ut proles ex suâ actione non nascatur, peccat, juxta omnes; sed peccatum istud est duntaxat veniale; quia finis præcepti non cadit sub præcepto; ita Sanchez, l. 9, disp. 8, n° 10, et multi alii, contra paucissimos qui volunt peccatum esse mortale. Si quod autem impedimentum voluntariè opponeretur conceptioni, peccatum esset mortale.

ARTICULUS TERTIUS.

De redditione debiti.

Nobis dicendum est, 1° de obligatione reddendi debitum; 2° de causis à redditione debiti excusantibus; 3° de iis qui mortaliter peccarent, debitum reddendo; 4° de iis qui peccatum Onæ